

COVENANT & CONVERSATION

RABİ LORD JONATHAN SACKS ל"צ"ל İLE
LİDERLİK KONULU DERSLER

Covenant & Conversation yazılarına yönelik cömert sponsorlukları için Wohl Legacy'ye teşekkürlerimizle

Realiteyi Tanımlamak

Ree 5781

Büyük liderlerin, her birimizin de ders alabileceği yeteneklerinden biri, *grup için, realiteyi, tanımlayıcı bir çerçeve içine almalarıdır*. Realitenin durumunu tanımlarlar. Hedeflerini belirtirler. Seçeneklerini açıkça telaffuz ederler. Bize nerede olduğumuzu ve nereye gideceğimizi, uydu bazlı hiçbir yön güdüm sisteminin yapamayacağı şekilde bildirirler. Bize haritayı ve hedef noktasını gösterirler ve neden şu güzergâhı değil de bunu seçmemiz gerektiğini görmemize yardımcı olurlar. Bu onların en amirane rolleridir ve kimse bunu, Moşe'nin Devarim kitabında yaptığı kadar güçlü bir şekilde yapmamıştır.

İşte, bu haftaki *peraşan*ın başında onun bunu nasıl yaptığını görmekteyiz:

Gör; bugün önünüze *beraha* ve lanet yerleştiriyorum. *Berahayı*, Tanrınız *A-Şem*'in, size bugün emretmekte olduğum emirlerine itaat edeceğiniz zaman [elde edeceksiniz]. Lanet ise, eğer Tanrınız *A-Şem*'in emirlerine itaat etmezseniz ve size bugün emretmekte olduğum yoldan, başkalarının bilmediğiniz ilahlarının ardından gitmek üzere saparsanız [bulacak sizi]. (Devarim 11:26-28)

Moşe bunu kitabın daha ileri bir kısmında daha da güçlü sözlerle yapmaktadır:

Gör! Bugün önüne yaşamı ve iyiyi, ölümü ve kötüyü yerleştirdim... Gökleri ve yeryüzünü bugün size karşı şahit gösteriyorum: Yaşamı ve ölümü koydum önüne – *berahayı* ve laneti. Dolayısıyla yaşamı seç ki hem sen yaşa, hem de soyun. (Devarim 30:15, 19)

Moşe'nin burada yaptığı şey, sıradaki nesil için ve aslında tüm nesiller için *realiteyi tanımlamaktır*. Moşe bunu, sıradaki birçok bölüm boyunca söyleyeceklerine, yani yeni ulus için,

kendi ülkesinde yaşayacağı hayatın tüm yönlerini kapsayan Yahudi kanununun sistematik bir tekrarına giriş olarak yapmaktadır.

Moşe halkın, ayrıntılardan bunalarak büyük resmi gözden kaçırmamasını istememektedir. Yahudi kanunu, içerdiği 613 temel emirle, *gerçekten de* ayrıntılıdır. Gündelik ritüellerden, toplum ve kurumlarının yapılarının ta kendisine kadar yaşamın tüm yönlerinin kutsal kılınmasını hedefler. Amacı, tamamen dünyevi görünen olayları bile Tanrısal Mevcudiyet’le birer buluşmaya dönüştürdüğümüz bir sosyal dünya şekillendirmektir. Ayrıntılara rağmen, demektedir Moşe, sizin önünüze yerleştirdiğim tercih gerçekte oldukça basittir.

Biz, demektedir sıradaki nesle, özel ve benzersiziz. Biz küçük bir ulusuz. Büyük imparatorlukların nüfusuna, zenginliğine veya sofistike silahlarına sahip değiliz. Komşu ulusların birçoğundan bile daha küçüğüz. Şu an itibarıyla bir ülkemiz bile yok. Ama biz farklıyız ve bu farklılık, kesin olarak kim olduğumuzu ve nedenini tanımlıyor. Tanrı bizi, tarihte Kendi payı olmamız için seçti. Bizi kölelikten özgürlüğe kavuşturdu ve bizi Kendi antlaşma partneri olarak aldı.

Tüm bunlar bizim liyakatimizden kaynaklanıyor değil. “[Senin kendi] erdeminden ya da kalbinin dürüstlüğünden değil gelip onların ülkesini miras alman.” (Devarim 9:5) Biz başkalarından daha *tsadik* değiliz, demiştir Moşe. Tüm bunların sebebi, atalarımızın – Avraam, Yitshak, Yaakov, Sara, Rivka, Rahel ve Lea’nın – ‘Bir’ olan Tanrı’nın çağrısına kulak vererek O’nu takip eden; doğaya değil, doğanın Yaradan’ına tapan; gücü değil, adalet ve şefkati; hiyerarşiyi değil, ilgi alanının içinde dul, yetim ve yabancıyı da içeren eşit vakara sahip bir toplumu el üstünde tutan ilk insanlar olmalarıdır.

Diğer ulusların arasında, onların taptıkları şeylere tapmakla ve onların yaşadıkları şekilde yaşamakla bir ulus olarak hayatta kalabileceğimizi düşünmeyin, demektedir Moşe. Eğer bu şekilde davranırsak, uygarlığın doğuşundan bugüne kadar ulusların kaderini belirlemiş olan evrensel kanuna tabi oluruz. Uluslar doğar, gelişir, serpilir; kayıtsızlaşır, sonra yozlaşır, sonra bölünür, sonra mağlup olur, sonra da sadece tarih kitaplarında ve müzelerde hatırlanacak şekilde ölür gider. Küçük ve son derece kırılğan karaktere sahip olan Yisrael söz konusu olduğunda, bu kader çok daha çabuk gerçekleşecektir. Moşe’nin “lanet” diye adlandırdığı budur.

Bunun alternatifi, talepkâr ve ayrıntılı da olsa, basittir. Tanrı’yı, Egemen Hükümdarımız, eylemlerimizin Yargıcı, kanunlarımızın Yasamacısı, özgürlüğümüzün Yazarı, kaderimizin Savunucusu, tapınmamızın ve sevgimizin Hedefi haline getirmek anlamına gelmektedir. Eğer mevcudiyetimizi, bizden enginlik kadar büyük olan bir şeye – Birine – dayandırırırsak, o zaman kendi başımıza erişeceğimizden çok daha yüksek noktalara yükseltiriz. Ama bu, Tanrı’ya ve Kanunu’na mutlak sadakati talep eder. Köhnemeyi, düşüşü ve mağlubiyeti bertaraf etmemizin tek yolu budur.

Bu vizyonda bağnaz hiçbir şey yoktur. Devarim’in anahtar sözcüklerinden ikisi, *sevgi* ve *neşedir*. “Sevgi” sözcüğü (*a-e-v* kökü), Şemot kitabında iki, Vayikra kitabında iki, Bamidbar kitabında sıfır, Devarim kitabında ise 23 kez geçmektedir. “Neşe” sözcüğü (*s-m-h* kökü), Bereşit kitabında yalnızca bir, Şemot kitabında bir, Vayikra’da bir, Bamidbar’da bir, ama Devarim kitabında on iki kez yer almaktadır. Yine de Moşe, antlaşma çerçevesindeki yaşamın talepkâr olacağı gerçeğini gizlememektedir. Toplumsal ölçekte, kendine hâkim olma ve kendini ortak iyiliğe adanma kuralları olmadan, ne sevgi ne de neşe var olabilir.

Moşe, halkın birçok kez kestirme yollarla düşündüğünü ve hareket ettiğini, bugünün zevkini yarının mutluluğuna, kişisel avantajı toplumun bütününün iyiliğine tercih ettiğini bilmektedir. İnsanlar, bireysel ve kolektif olarak, aptalca şeyler yaparlar. Dolayısıyla, Devarim kitabı boyunca Moşe, uzun vadeli gelişime – ‘iyiye’, ‘beraha’ya, hayatın kendisine – giden yolun, tek bir basit tercihte bulunmayı içerdiği konusunda tekrar tekrar ısrar etmektedir: Tanrı’yı Egemen Hükümdarınız olarak kabul edin, O’nun isteğini yapın ve o zaman *berahalar*, bereket ve nimetler bunu takip edecektir. Aksi takdirde, er ya da geç mağlup edilecek ve dağılacak, hayal edebileceğinizin çok daha ötesinde acılar çekeceksiniz. Sonuç olarak, Moşe, kendi zamanındaki ve tüm zamanındaki Yisrael toplumu için realiteyi tanımlamıştır.

Bunun liderlikle ne ilgisi vardır? Cevap, olaylarının anlamının her zaman aşikâr olmamasında yatar. Bu anlam daima yoruma açıktır. Bazen, akılsızlık veya korku veyahut tasavvur başarısızlığı yüzünden liderler konuyu yanlış algırlar. Neville Chamberlain, Nazi Almanyası’nın iktidara yükselmesinin arz ettiği sınavı “çağımızda barış” arayışı olarak tanımlamıştı. Bunun yanlış ve asıl sınavın zorbalığa karşı özgürlüğün savunulması olduğunu anlamak için Churchill’in iktidara gelmesi gerekmişti.

Abraham Lincoln’un günlerinde köleliğin lehinde ve aleyhinde görüş sahibi olan çok sayıda insan vardı, ama köleliğin feshini, birliğin korunması adına gerekli adım olarak tanımlamak için bir Lincoln’e ihtiyaç olmuştu. Onun İkinci Ant İçme konuşmasında “Kimseye karşı kötülük olmadan, herkes için hayırseverlikle, doğru olanı görmemiz için Tanrı’nın verdiği kabiliyet doğrultusunda doğru olana bağlılıkla, gelin içinde bulunduğumuz işi, ulusun yaralarını sarmak üzere tamamlamak için gayret edelim”¹ demesini sağlayan, işte bu geniş vizyondur. Lincoln, ne köleliğin feshinin ne de İç Savaş’ın sona ermesinin bir tarafın diğeri karşısındaki zaferi olarak görülmesine izin vermiş, bunun yerine bunları ulusun bütününün zaferi olarak tanımlamıştı.

Din ve bilim hakkındaki kitabım *The Great Partnership*’te² (Büyük Ortaklık), bir şeyin *sebebi* ile *anlamı* arasında fark olduğunu belirtmiştim. Sebep arayışı, *açıklama* görevidir. Anlam arayışı ise *yorumlama* işidir. Bilim açıklayabilir, ama yorumlayamaz. Acaba Mısır’daki On Bela doğal bir olaylar silsilesi miydi, Tanrısal bir ceza mıydı, yoksa her ikisi miydi? Bu soruyu çözüme kavuşturabilecek hiçbir bilimsel deney yoktur. Kızıldeniz’in yarılması tarihe bulunulmuş İlâhi bir müdahale miydi, yoksa çlgın bir doğu rüzgârının denizin sularına gömülü kalmış antik bir nehir yatağını açığa çıkarması mıydı? Acaba Mısır Çıkışı Tanrısal bir kurtarma eylemi miydi, yoksa bir grup firari kölenin kaçmasına olanak sağlayan bir tesadüfler dizisi mi? Tüm rastgele açıklamalar verildikten sonra, mucizenin, Tanrı’nın elini gördüğümüz çağ değiştiren bir olay olma şeklindeki niteliği, yerli yerinde kalmaktadır. Kültür, doğa değildir. Doğada sebepler vardır, ama sadece kültürde anlam vardır. Homo sapiens, benzersiz şekilde, kültür yaratan, anlam arayan yegâne canlıdır ve bu, yaptığımız her şeyi etkiler.

Viktor Frankl, hayatlarımızın, başımıza gelenlerce değil, başımıza gelenlere cevap verme şeklimiz tarafından belirlendiğini vurgulardı – ve cevap verme şeklimiz, olayları nasıl yorumladığımıza bağlıdır. Acaba bu felaket benim dünyamın sonu mu, yoksa yaşamın, bunu atlatmam ve başkalarının atlatmasına yardımcı olmam amacıyla kahramanca bir kuvvet ortaya

¹ Abraham Lincoln, Second Inaugural Address (United States Capitol, Mart 4, 1865).

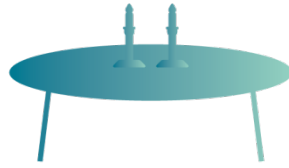
² *The Great Partnership: Science, Religion, and the Search for Meaning* (New York: Schocken Books, 2011).

koymam için bana yaptığı bir çağrı mı? Aynı koşullar iki insan tarafından farklı yorumlanıp, birini ümitsizliğe, diğeriniyse kahramanca bir dayanıklılığa sevk edebilir. Vakıalar belki aynıdır, ama anlamlandırmalar taban tabana zıttır. Dünyayı nasıl yorumladığımız, dünyaya nasıl cevap verdiğimiz etkilere ve gerek bireysel gerekse de kolektif anlamda hayatlarımızı şekillendiren, tepkilerimizdir. Bu nedenle, Max De Pree'nin ünlü sözleriyle, "Bir liderin ilk sorumluluğu, realiteyi tanımlamaktır".³

Her ailenin, her cemaatin ve her örgütün içinde, sınavlar, denemeler ve zorluklar vardır. Acaba bunlar tartışmalara, suçlamalara ve atışmalara mı yol açmaktadır? Yoksa grup bunları birer kısmet gözüyle, müstakbel bir iyiliğe giden bir yol (Lubaviç Rabis'i'nin her zaman söylediği gibi "yükseliş amaçlı bir düşünüş") olarak mı görmektedir? Kendisine meydan okuyan bu durumun gereğini yapmak için işbirliği içinde çalışmakta mıdır? Bunların büyük kısmı, hatta belki de hepsi, grubun realiteyi nasıl tanımladığına bağlıdır. Devamında bu da grubun şu ana kadarki liderliğine veya lidersizliğine bağlı olacaktır. Güçlü aileler ve cemaatler, ideallerinin ne olduğuna dair berrak bir duyguya sahiptir ve değişim rüzgârlarıyla rotadan uzağa savrulmaz.

Kimse bunu, tercihin çerçevesini anıtsal ifadelerle belirlemiş olan Moşe kadar güçlü bir şekilde yapmamıştır: Tercih, iyi ile kötü, yaşam ile ölüm, *beraha* ile lanet arasında olacaktır ve bir yanda Tanrı'nın ardından yürümek, diğer yandaysa komşu medeniyetlerin değerlerini seçmek vardır. Hiti, Kenaani, Perizi ve Yevusi halklarının artık var olmamasının, buna karşılık Yisrael halkının, çevresel değişiklikler açısından emsalsiz nitelikteki tarihine rağmen hâlâ hayatta olmasının sebebi işte bu berraklıktır.

Biz kimiz? Neredeyiz? Neyi başarmaya çalışıyor ve ne tür insanlar olmayı hedefliyoruz? **Bunlar, liderlerin, grubun sormasına ve cevaplamasına yardım ettiği sorulardır ve bir grup bunu birlikte yaptığı zaman, sıra dışı bir mukavemet ve kuvvetle mübarek kılınır.**

ŞABAT SOFRASI İÇİN SORULAR

1. Moşe halka Yahudiliğe dair bu "büyük resmi" sunmaya neden yolculuklarının bu noktasında karar vermiştir?
2. Rabi Sacks'a göre Yahudiliğin "büyük resmi" nedir?
3. Moşe'nin realiteyi halk için tanımlama kabiliyeti bize onun büyük bir lider olduğunu ne şekilde göstermektedir?

www.RabbiSacks.org f t @ @ RabbiSacks

The Office of Rabbi Sacks, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Rabbi Sacks'ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir

³ Max De Pree, *Leadership is an Art*, New York, Doubleday, 1989, p.11.